

4. Затьєв С. Про зачистку фронтовиків-інвалідів після війни, або Якою насправді була сталінська «шана» ветерана. Армія. URL: <https://armyinform.com.ua/2021/05/25/pro-zachystku-frontovykiv-invalidiv-pislya-vijny-abo-yakoyu-naspravdi-bula-stalinska-shana-veteranam/>

5. Мацелюх І. А., Малюга Л. Ю. Забезпечення прав осіб із інвалідністю у середині ХХ століття. Соціальне право. № 3. 2024. С. 32–39. URL: <https://soclaw.com.ua/index.php/journal/article/view/1204>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-20>

ЕВОЛЮЦІЯ ПРАВ ДІТЕЙ В АМЕРИКАНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Мацелюх Іванна Андріївна

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри службового та медичного права,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

До кінця ХІХ століття питання захисту дітей від жорстокого поводження ніде у світі не поставало. Все змінилося завдяки справі Мері Еллен Маккормак – десятирічної дівчинки, яка потерпала від систематичного насильства з боку усиновителів [1]. Цей перший задокументований випадок дитячого насильства в США став каталізатором революційних змін у ставленні суспільства до прав дітей.

У 1874 році адвокат Елбрідж Томас Джеррі [2] взявся за справу маленької Мері Еллен. Дівчинка, сирота, яку усиновила пара з Манхеттена, щодня зазнавала жорстоких знущань. Сусіди, побачивши побиту та голодну дитину, спробували втрутитися, але виявилось, що механізму захисту дітей не існувало [3]. Адвокат Джеррі знайшов хитромудрий правовий вихід, звернувшись до Товариства захисту тварин. Він аргументував, що якщо закон захищає тварин від жорстокого поводження, то діти, як частина тваринного світу, теж мають бути під цим захистом.

У суді десятирічна Мері Еллен свідчила: «Мама мала звичку бити мене майже щодня, вона шмагала мене крученим батогом... тепер у мене на голові дві чорно-сині позначки, зроблені маминим батогом, і поріз на лівій стороні чола, зроблений ножицями» [3]. Хоча усиновительку засудили лише на рік в'язниці, справа отримала величезний резонанс.

Адвокат Джеррі, усвідомлюючи масштаби проблеми, разом із благодійниками заснував у 1874 році Нью-Йоркське товариство із

запобігання жорстокому поводженню з дітьми (NYSPCC) – першу у світі організацію по захисту дітей [4]. Товариство активно працювало у трьох напрямках: юридичний захист, матеріальне забезпечення та викриття зловживань.

Особливо шокуючими стали «дитячі ферми» – приватні дитячі садки та будинки, де немовлята спали на голій підлозі, голодні й хворі, а опікуни отримували державні кошти на їхнє утримання [5]. Товариство розслідувало понад 130 000 скарг та допомогло 370 000 дітей [5].

Діяльність NYSPCC спричинила законодавчий прорив. У 1876-1889 роках були ухвалені акти, що захищали дітей від насильства, забороняли продаж їм алкоголю, обмежували дитячу працю [6]. До початку Першої світової війни у США діяло вже 250 подібних товариств [7].

На початку XX століття зашиту дітей покладали на державу. У 1899 році в Чикаго з'явився перший у світі суд у справах неповнолітніх. У 1912 році було створено Федеральне дитяче бюро – перший національний орган, присвячений виключно благополуччю дітей та матерів [8].

Очолила бюро Джулія Летроп – перша жінка на чолі державної установи в США [9]. Бюро розробило комплекс заходів для зниження дитячої смертності: запровадження допологового догляду, створення спеціалізованих клінік, інституту патронажних медсестер [8]. Публікувалися брошури про догляд за немовлятами, які стали надзвичайно популярними.

Інша важлива сфера – контроль дитячої праці. Бюро виявило численні порушення та опублікувало понад 30 досліджень про зловживання дитячою працею. Результатом став закон Кітінга-Оуена 1916 року, який обмежив працю дітей до 16 років [10]. Хоча Верховний суд згодом визнав його неконституційним, закон заклав основу для майбутніх реформ [11].

Важливим здобутком став закон Шеппарда-Таунера 1921 року, що виділив федеральні субсидії на охорону материнства та дитинства. Програма допомогла 4 мільйонам дітей дошкільного віку та 700 000 вагітним жінкам [8].

Кульмінацією реформ став Закон про соціальне забезпечення 1935 року, який створив програму допомоги дітям-утриманцям та мало-забезпеченим сім'ям, утворив службу опіки над дітьми [12, с. 54–55].

Таким чином, менше ніж за півстоліття США пройшли шлях від повної відсутності захисту дітей до створення цілісної системи соціального захисту. Цей досвід показав, як одна трагічна справа може стати початком фундаментальних суспільних змін та законодавчих реформ, що назавжди гарантуватимуть права дітей на всіх етапах їхнього зростання.

Література:

1. Markel Howard. Case Shined First Light on Abuse of Children. New York Times. 2009. December 14. URL: <https://www.nytimes.com/2009/12/15/health/15abus.html?ref=science>
2. Hendrick Burton J. Permanent owners of New York. McClure's Magazine. S.S. McClure. June 1912. 39 (2). P. 121–138
3. Mr. Bergh Enlarging his sphere of Usefulness. "Inhuman Treatment of a Little Waif." Her treatment – a mystery to be cleared. New York Times. April 10, 1874 URL: https://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1874/04/10/79069479.pdf?pdf_redirect=true&ip=0
4. How One Girl's Plight Started the Child-Protection Movement. American Humane Association. 2011. URL: <https://web.archive.org/web/20110519134618/http://www.americanhumane.org/about-us/who-we-are/history/mary-ellen-wilson.html>
5. The NYSPCC story, 1875 – 1900. New York Society for the Prevention of Cruelty to Childre. URL: https://web.archive.org/web/20091012024402/http://www.nyspcc.org/nyspcc/history/the_story/
6. Robertson Stephen. Crimes against children: Sexual Violence and Legal Culture in New York 1860-1960. 2005. URL: <https://uncpress.org/book/9780807855966/crimes-against-children/>
7. Myers John. Child Protection in America: Past, Present, and Future. Oxford University Press, 2006. 306 p.
8. Lindenmeyer, Kriste. A Right to Childhood: The U.S. Children's Bureau and Child Welfare, 1912 – 46. University of Illinois Press, 1997. 353 p.
9. Ladd-Taylor Molly. Mother-Work: Women, Child Welfare, and the State, 1890-1930. Urbana and Chicago: University of Illinois Press, 1995. 224 p.
10. Keating-Owen Child Labor Act of 1916 (1916). URL: [http://www.ourdocuments.gov/print_friendly.php?flash=true&page=&doc=59&title=Keating-Owen+Child+Labor+Act+of+1916+\(1916\)](http://www.ourdocuments.gov/print_friendly.php?flash=true&page=&doc=59&title=Keating-Owen+Child+Labor+Act+of+1916+(1916))
11. Hammer v. Dagenhart, 247 U.S. 251 (1918). URL: <http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=us&vol=247&invol=251>
12. Мацелюх І. А. Захист прав дітей у США наприкінці XIX – на початку XX ст.: історичний екскурс. Аналітичне порівняльне правознавство. Електронне наукове видання. № 1. 2024 С. 51 – 55.